

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**Соціальне і правове забезпечення волонтерської
діяльності в Україні в умовах безпекових викликів**

МАТЕРІАЛИ

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
27 квітня 2023 року*

Київ – 2023

УДК 342.349.3:364-322(477)

Рекомендовано до друку Вченою радою Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 5 від 27.04.2023 р.).

Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. / за заг. ред. П. В. Горінова, Р. Г. Драпушка; Навчально-науковий інститут права УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 27 квітня 2023 р.). Київ, 2023. 246 ст.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів» містять короткий зміст результатів науково-дослідних робіт студентів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних працівників та наукових співробітників закладів вищої освіти, наукових установ і організацій. Збірник присвячений актуальним проблемам соціального захисту, охорони здоров'я, правового регулювання та підтримки волонтерів, а також аналізу практики застосування законодавчих та нормативних актів у цій сфері. Збірник містить цінну інформацію для дослідників, викладачів, практиків та всіх, хто цікавиться проблемами волонтерства в Україні та має намір допомогти розвитку цього напрямку в державі.

Розраховано на усіх зацікавлених проблемами волонтерської діяльності в їх соціальних і правових аспектах.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

©Автори публікацій, 2023

©Навчально-науковий інститут права, 2023

©Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023

КОНЧАКОВСЬКА ВАЛЕНТИНА,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

МАКАРОВА ОЛЕНА,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ВОЛОНТЕРСТВО В УКРАЇНІ: ЩО СТАЛО ПОШТОВХОМ ДО ДІЙ

Волонтер або, іншими словами, доброволець з'явився на наших землях не так давно, проте, вважаємо, існував в іншій інтерпретації з давніх-давен. Люди допомагали один одному, підтримували, особливо в такі важкі часи, як війни, стихійні лиха тощо. Саме війна стала поштовхом до виникнення такого руху, як волонтерство. Це й не дивно, бо саме вона несе за собою біль, смерть, руйнацію, горе, страх, страждання і водночас породжує патріотизм, співчуття, героїзм, прагнення допомагати і захищати.

Початком волонтерського руху прийнято вважати 1859 р., коли швейцарський підприємець і громадський діяч Жан Анрі Дюнан, вражений страшними наслідками однієї з найкривавіших битв австро-італо-французької війни (під Сольферіно на полі бою лишилися вмирати більше дев'яти тисяч скалічених солдат), фактично ініціював створення Міжнародного комітету Червоного Хреста – організації, що на добровільних засадах надавала би першу медичну допомогу пораненим. Слово «волонтер» походить від французького *volontaire* (доброволець), яке, в свою чергу, запозичено з латинського *voluntarius* (*voluntas* – вільне волевиявлення, *volō* – бажання, намір). Тобто волонтерство – добровільна безкорисна суспільно важлива діяльність [1].

Що стосується України, слід зазначити, що не зважаючи на те, що незалежність була проголошена 1991 року, волонтерська діяльність не набула стрімкого поширення на території нашої держави. Волонтерську діяльність було офіційно визнано прийняттям 10 грудня 2003 р. Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг», а пізніше було прийнято Закон України «Про волонтерську діяльність» [2].

Розквіт волонтерської діяльності в Україні припав на час Революції Гідності та початок війни на Донбасі. Переконаємося вже в котре, що в складні часи для держави, український народ не занепадає духом, а навпаки згуртовується, «запалює» патріотичний дух, тим самим об'єднує цивілізований світ у допомозі. Війна, яка розпочалася 24 лютого 2022 року поставила перед свідомими громадянами завдання – виховати у громадян активну громадянську позицію з високими моральними цінностями й потребами та згуртувати навколо себе велику кількість однодумців, які б заради світлого незалежного майбутнього об'єдналися і працювали. Про потужний початок формування громадянського суспільства, вважаємо, можна говорити, як раз із стрімким розвитком волонтерського руху. Адже ті цінності, які уособлює в собі волонтер (доброта, милосердя, бажання безкорисливо допомагати, розуміння, співчуття, порядність, ввічливість, відповідальність, порядність) є фундаментом для становлення і розвитку суверенної, незалежної, правової та демократичної держави.

Відповідно до рейтингу World Giving Index, у 2010 р. в Україні лише 5 % населення було залучено до волонтерської роботи [3]. А вже у грудні 2014 р. на замовлення Організації Об'єднаних Націй компанія GfK Ukraine провела загальнонаціональне дослідження стану волонтерства в Україні. Згідно з висновками дослідження, українці визнають велику роль волонтерського руху в суспільних процесах: 62 % визнають роль волонтерів у політичних змінах останнього року, 85 % вважають, що волонтерський рух допомагає зміцненню миру, а 81 % схильні вважати волонтерський рух обов'язковою складовою

громадянського суспільства. Майже чверть українців (23 %) мали досвід волонтерства, з них 9 % почали займатись волонтерством протягом останнього року. Основним напрямом діяльності волонтерів у 2014 році стала допомога українській армії та пораненим – цим займались 70 % волонтерів. До подій Майдану найбільш актуальними напрямами діяльності були допомога соціально незахищеним групам населення та благоустрій громадського простору [1]. За результатами опитування, яке провів Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з Центром політичної соціології за підтримки John Fell Oxford University Press Research Fund у травні 2022 р., 57 % українців з центру та заходу країни долучалися до волонтерства чи благодійності, а 11 % ще планують це зробити [4].

Зовнішня агресія, нестача зброї, медичної допомоги, одягу для військових, внутрішньополітична та фінансова кризи, посягання на суверенітет України – основні фактори зростання активності волонтерського руху. Війна консолідувала українське суспільство, «розбудила» патріотичний дух та змусила шукати можливості, знаходити сили, вірити, допомагати й перемагати. Волонтери, прагнучи миру, свободи, безпеки, справедливості, роблять світ краще і спонукають власним прикладом до дій інших.

Вважаємо, волонтерську діяльність необхідно вивчати в єдності з громадянським суспільством, адже воно є частиною державотворення. Революція Гідності, початок війни на Донбасі та повномасштабне вторгнення росії в Україну дало потужний поштовх до розвитку волонтерської діяльності та становлення громадянського суспільства, зокрема. І що найголовніше, підростаюче покоління маленьких українців переймають «естафету» добра, справедливості, милосердя та взаємодопомоги. Це не може не тішити, адже усвідомлення важливості та необхідності допомагати один одному, виховання патріотизму, відповідальності є запорукою виховання активної соціальної і громадянської позиції, людини, з високими моральними цінностями та потребами, що є основою для становлення і розвитку правової та демократичної держави.

Список використаних джерел:

5. Матяш М. Українське волонтерство – явище унікальне. Йому завдячуємо суверенітетом. Укрінформ. 2017. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2324579-ukrainske-volonterstvo-avise-unikalne-jomu-zavdacuemo-suverenitetom.html> (дата звернення: 03.03.2023).
6. Про волонтерську діяльність : Закон України від 10.04.2011 № 3236-VI станом на 13.12.2022 / Верховна Рада України.
7. Нагорнюк О. Волонтерство як практика громадянського суспільства. 2020. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/volonterstvo-iaak-praktyka-hromadianskoho-suspilstva/> (дата звернення: 03.03.2023).
8. Більш як половина українців волонтерили чи долучалися до благодійності під час війни. 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-uazom/3501782-bils-ak-polovina-ukrainciv-volonterili-ci-dolucalisa-do-blagodijnosti-pid-cas-vijni.html> (дата звернення: 03.03.2023).